

Lucebert

tekenaar & dichter

werkboek

dubbel-
talent

8.05 - 9.09 2012
Cobra Museum
voor Moderne
Kunst

Tekenen en dichten;
dat doe je allebei met je hand.
Het maakt niet uit hoe je het doet, je kunt zelf kiezen:
je doet alles met dezelfde hand,
of je dicht met je ene hand en je tekent met de andere.
En de materialen? De materialen zijn gelijk:
papier, potlood, pen, computer...

Lucebert was om en om dichter en tekenaar. Hij tekende bij zijn gedicht of hij dichtte bij zijn tekening, gewoon op hetzelfde vel papier.

Hij zei het zo:

'als ik het niet kan schrijven ga ik tekenen en als ik het niet tekenen kan schrijf ik'

In de tentoonstelling hangen veel van die gedichttekeningen...
Of zijn het tekengedichten?

Maak je zelf ook een gedicht in je werkboek?
Tekenen je liever? Of allebei tegelijk?
Kijk maar waar je hand naar staat vandaag.

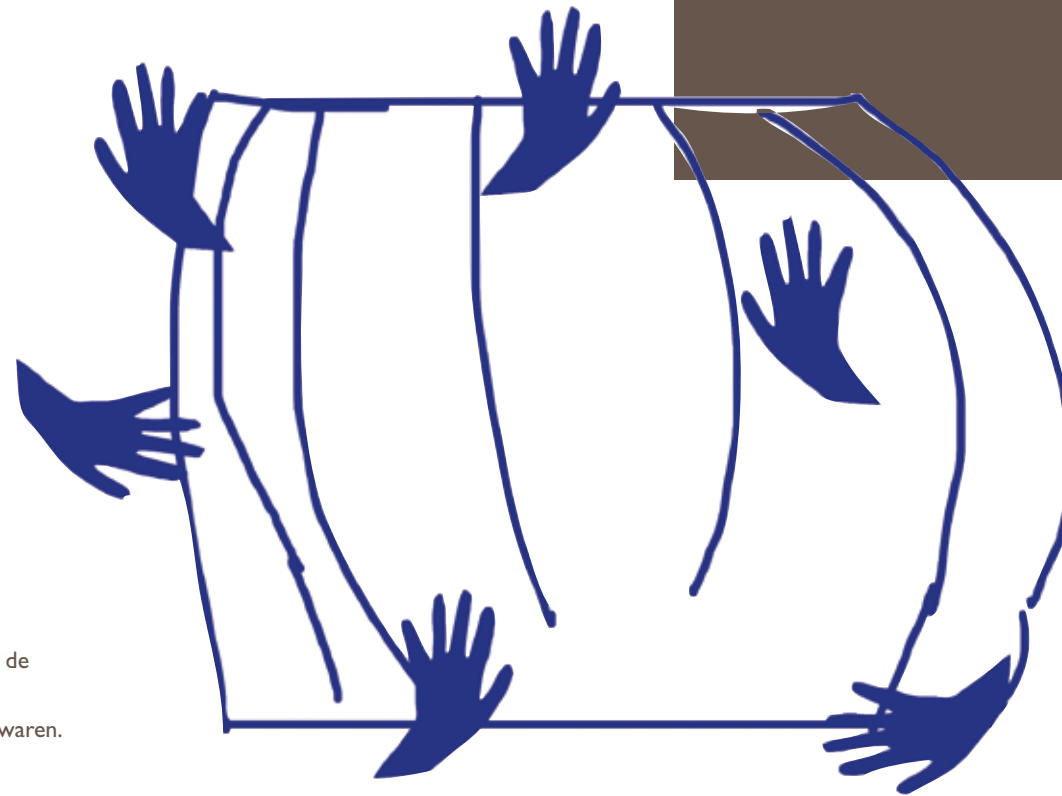
Studio Lucebert in het Cobra Museum

In Studio Lucebert kun je zelf aan de slag. Tekenen, schilderen, dichten of schrijven, het kan allemaal. Op zondagmiddagen worden er workshops gegeven door kunstenaars, en doordeweeks kun je er lekker aan het werk in je werkboek. Je vindt Studio Lucebert op de eerste verdieping. Boven aan de trap sla je links af. Achterin de tentoonstelling is de studio.

Open die kooi!

Als jong kunstenaar hoorde Lucebert in de jaren vijftig van de vorige eeuw bij een groep experimentele dichters. In het Stedelijk Museum in Amsterdam deed hij in 1949 mee aan de groepsexpositie van Cobraschilders en -dichters. Daar hadden ze toen speciaal voor de dichters een houten kooi gebouwd. De kunstenaars wilden laten zien dat ze jong en vrij waren. Vrij om te ontsnappen aan wat op dat moment de regels van de kunst waren. De kooi is nagebouwd in deze tentoonstelling.

Lucebert 1924 - 1994

Lucebert was wat je noemt een echt dubbeltalent. Hij tekende en dichtte zijn hele leven. Op school schreef en tekende hij al hele stripverhalen. Later kwam daar nog schilderen, fotograferen en keramiek maken bij.

Na de Tweede Wereldoorlog wilden kunstenaars alles achter zich laten en opnieuw beginnen. Zo ook Lucebert, die met zijn dichtersvrienden de 'Vijftigers' vormde. Dat was een Nederlandse experimentele dichtersgroep. Ze associeerden in hun gedichten op woorden en klanken. Het hoefde voor hen ook niet meer te rijmen. Lucebert hoorde ook nog eventjes bij de Cobrabeweging. Hij experimenteerde er net als zij op los met nieuwe tekentechnieken en dichtvormen.

In zijn gedichten kwamen tekst en tekening steeds dicht bij elkaar. Het werden tekeningedichten, waarin de tekening vertelde wat hij niet in woorden kon zeggen en waarin de woorden vertelden wat hij niet met zijn tekening kon zeggen. Hij tekende monsters, (on)aardse wezens en demonen. Hij sprak in zijn gedichten over gruwelijkheden, over lelijkheid en schoonheid, over gevoelens van angst en verrukking. Om dat uit te drukken gebruikte hij al zijn technieken en materialen tegelijk.

Lucebert is één van de grootste Nederlandstalige dichters van de twintigste eeuw. Hij heeft veel invloed gehad op onze taal. Zo is de beroemdste regel van Lucebert misschien wel: 'Alles van waarde is weerloos'.

Hij werd ook een beroemd schilder. Hij exposeerde in Duitsland, Italië en Amerika op belangrijke tentoonstellingen.

Meer weten over Lucebert?
Kijk op krskrcobra.nl

In studio Lucebert worden workshops gegeven voor kinderen van 6 tot 12 jaar. De kunstworkshops zijn op zondagmiddag 15 en 22 juli, 5 en 19 augustus en 9 september. Je kunt je opgeven via email: activiteiten@cobra-museum.nl of bij de receptie in het museum. Kijk voor de inhoud van de workshops op: www.cobra-museum.nl

Fantaseren over handen

Als je nou eens meer handen had,
dan kon je nog veel meer tegelijk doen.
Met je ene hand houd je een ijsje vast,
met je andere ben je aan het bellen.
Maar als je tegelijkertijd jeuk op je hoofd hebt,
en je moeder vraagt of je je kleine zusje even wilt vasthouden?

Dan zou het toch reuze **handig** zijn
als je er een paar **handen** bij had...

Bedenk zelf eens hoeveel handen je zou willen hebben en wat je er dan mee zou doen. Je kunt er hiernaast over fantaseren in een gedicht of een tekening maken, of alle twee.

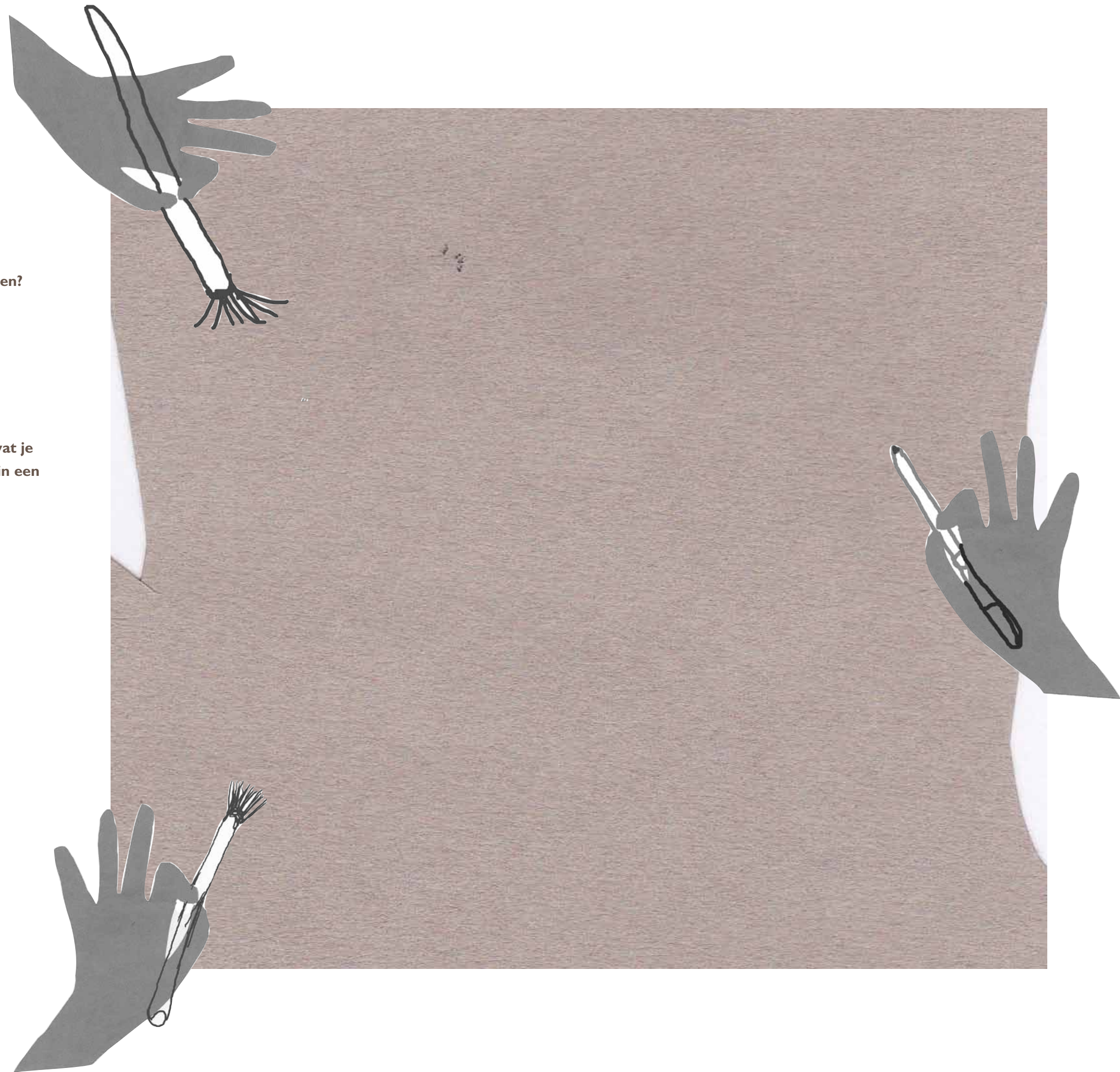

Bedenk het volgende:

- Waar wil ik over schrijven?
- Wat weet ik er al van? Welke woorden komen in mij op?
- Welke woorden kan ik goed gebruiken? Welke niet?
- Welke woorden kan ik in een zin bij elkaar zetten?
- Zijn er zinnen die eigenlijk al bij elkaar horen?
- Wil ik mijn gedicht laten rijmen?
- Heb ik al genoeg woorden?

Bekijk wat je opgeschreven hebt eens goed en bedenk:

- Kunnen er zinnen korter? Waar kan ik zinnen in tweeën splitsen?
- Welke woorden kunnen weggelaten worden?
- Heeft het gedicht al een titel?

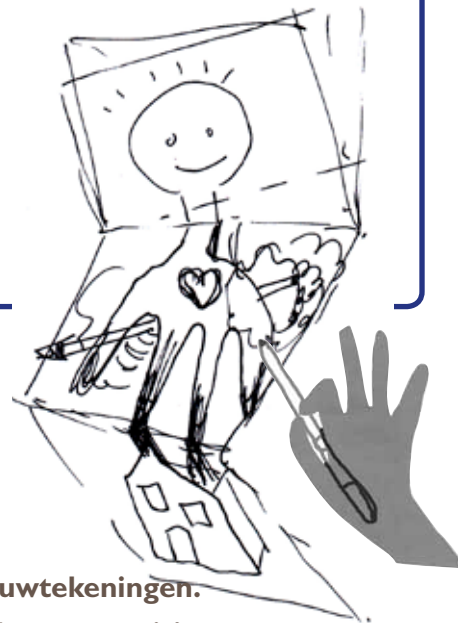
Hand versieren

In Studio Lucebert vind je papier, stiften en nog veel meer.

Leg je hand op het papier en trek 'm om met een potlood of balpen.

Versier je handomtrek met gekleurd papier, veertjes en glitters of maak er een mooie neptatoeage op met viltstiften.

Cadavres exquis

Lucebert en zijn vrienden maakten samen ook vouwtekeningen.

In de tentoonstelling zijn er twee van te zien. 'Cadavres exquis' worden die tekeningen genoemd, dat betekent zoiets als 'bijzonder wonderlijke skeletten'. Iedereen maakt een stukje van de tekening zonder dat je weet wat de ander al gedaan heeft en hoe het volgende stuk eruit zal zien. Vaak komt daar een raar gedrocht uit. Heb je het zelf wel eens gedaan? Het is grappig om samen met je vrienden te doen en het resultaat is altijd een verrassing.

'Cadavre exquis' van Lotte Ruting, Lucebert, en Jan Elburg

Prijzen

Lucebert heeft vooral voor zijn gedichten en kunstwerken heel wat prijzen gewonnen.

Kijk maar eens naar deze lijst:

1953, 1956, 1962 - Poëzieprijs van Amsterdam

1965 - Constantijn Huygensprijs

1967 - P.C. Hooftprijs

1983 - Prijs der Nederlandse Letteren

1990 - Jacobus van Looyprijs

Hoeveel woorden kun je maken?

Neem de letters van de naam Lucebert en maak er 3 letterwoordjes, 4 letterwoordjes of woorden met misschien nog wel meer letters van...

Maak net zoveel woorden als je kunt en schrijf ze hieronder op.

Maak samen met je buurman, je vriendinnen of je meester op school ook een vouwtekening.

Dit heb je nodig:

- tekenpapier in drieën gevouwen
- potlood, stift of balpen of iets anders waarmee je kunt tekenen

Eén van jullie tekent het eerste stuk en vouwt het papier om, zodat de anderen niet kunnen zien wat je getekend hebt. Let op dat de volgende nog net aan een paar lijntjes kan zien waar hij verder moet gaan. Vouw het velletje tekenpapier nog een keer om en dan mag de laatste de tekening afmaken. Als jullie klaar zijn vouw je het papier helemaal open en kun je je eigen 'Cadavre exquis' bewonderen!

Pseudoniem

Hij heette eigenlijk Lubertus Jacobus Swaanswijk.
Hij veranderde zelf zijn naam in Lucebert. Hij wilde een andere naam om te gebruiken voor zijn werk.
Luce is Italiaans voor licht en Bert betekent ook licht, maar dan in het Germaans, 'dubbellicht' dus.

LUCEBERT

De kunstenaar tekende hier zijn naam, een echte hand - tekening dus.

In verschillende talen zien handtekeningen er anders uit. Soms ziet het er voor ons meer uit als tekenen dan als schrijven. Hoe zou je naam eruit zien in het Arabisch of in het Chinees?

Heb jij ook een mooie handtekening? Probeer 'm maar eens te maken in een ander letterschrift, bijvoorbeeld in het Russisch of het Japans of zoals hieronder in het hiërogliefenschrift.

• A	• B	• C	• D	• E	• F
• G	• H	• I	• J	• K	• L
• L	• M	• N	• O	• P	• Q
• Q	• R	• S	• T	• U	• V
• V	• W	• X	• Y	• Z	

Letterbeelden

De oude Egyptenaren hadden een beeldschrift, het hiërogliefenschrift. Ieder tekeningetje was een woord. Als je een vogel tekende, bedoelde je ook vogel. Maar het tekeningetje kon ook alleen een letterklank betekenen. De Egyptenaren mochten in alle richtingen schrijven die ze maar wilden. Ze tekenden de figuren met het hoofd wijzend naar de leesrichting. Zo wist je of je van links naar rechts, of van rechts naar links moest lezen.

Teken hier je naam in het hiërogliefenschrift.